

MIKLÓS PÉTER (SZERK.):

A legnagyobb álmú magyar kultuszminiszter, Klebelsberg Kunó kora és munkássága
Szeged, 2008. Belvedere Meridionale, 255 o.

Ajánlásában Kiss-Rigó László püspök azt írja, hogy a Klebelsberg halála óta eltelt több mint háromnegyed évszázadban sok könyv, tanulmány jelent meg róla. Ebből a kétségtelen igaz megállapításból azonban nem derül ki, hogy ez az időszak nagyon felemásra sikerült. 1945 után a kommunista ideológia hirdetői azonnal kikiáltották az egykori kultuszminisztert a társadalom kis részét érintő „elit” kultúrpolitika képviselőjének, irredentának, klerikalitásnak és persze az ellenforradalmi neonacionalizmus élharcosának.

Ez elég is volt ahhoz, hogy nevét se ejtsék ki 1989-ig, vagy ha mégis, akkor csak negatív előjellel. Az alkotásait megőrkítő számos szobrot, domborművet, emléktáblát eltávolítottak, a nevét hordozó intézményeket másról nevezték el. Ez a helyzet 1990-től gyökeresen megváltozott és sorra születtek a személyét, életét tárgyaló konferenciák, kötetek. Az elmúlt húsz év ily módon sokat törlesztett az adósságból. E folyamatnak része a most kézbe vehető kötet is.

A szerkesztő, Miklós Péter érdemeit dicséri, hogy a gyűjteményes mű tizennégy szerző munkája, de olyan jól sikerült a tematizálás, hogy szinte nincs komoly átfedés az egyes tanulmányok között. Sőt, igyekeznek Klebelsberg egész életét, sokoldalú tevékenységét átfogni. A Szegeden kiadott jellegből következően van néhány olyan írás, amely közvetlenül Szeged vagy Hódmezővásárhely oktatási viszonyait vizsgálja, de ezek inkább erősítik a miniszter egész életét átfogó, bemutatató célkitűzést.

A tanulmányok megoszlása érdekes. Van életrajzi jellegű, amely a 16. századtól kíséri végig a család életét. A kevésbé ismert belügyminiszteri időszakot egy másik írás vizsgálja, egy további pedig Klebelsberg munkatársának, Huszti Józsefnek az értékelését. Három tanulmány az egyik legjelentősebb „alkotás”, a népiskolák létrejöttét, jelentőségét értékeli. Teljesen új megállapításokat olvashatunk a miniszter kulturális külpolitikájáról, amely a külföldön dolgozó szakemberek hazahívását, az új ösztöndíj rendszert és külföldi magyar intézetek kialakítását foglalta magába.

Szintén három tanulmány foglalkozik Klebelsberg egyetemekkel kapcsolatos tevékenységével, míg egy másik az igen meghatározó egyházpolitikájával. Végül a fiatalon elhunyt miniszter betegségével, halálával, temetésével és az első értékeléssel ismertet meg egy-egy írás. Talán a legutolsó közlés az ami „kilóg” a kötetből. Ebben a formában ez inkább egy kutatási vázlat, mintsem a többi tanulmány méltó partnere.

A kötet fontos hozzájárulás a klebelsbergi életmű feltáráshoz, amely elsősorban Miklós Péternek, a szerkesztőnek köszönhető. Nem először kapunk a fiatal kutató közreműködése révén kiváló kötetet az 1848/49-es szabadságharc utáni magyar egyháztörténet, társadalomtörténet témaköréből. Akkor még nem is szóltunk az általa írt önálló kiadványokról...

Ugyanakkor elismerően kell szólni a szegedi székhelyű Belvedere Meridionale történetész műhely könyvkiadó tevékenységéről, amely már több komoly kötetet lepte meg az igényes történész szakközönséget. Nem az ő hibájuk – nem is a szerkesztőé – hogy egy jó tanulmánykötet sem pótolhatja a régóta égetően hiányzó Klebelsberg-monográfiát, amely a Bethlen István, vagy Teleki Pál életét bemutató művekhez hasonlóan helyére tehetné a kiváló politikus életművét.

Zombori István